mehanično poškodovanje rastlin po naravnih silah ali pa po človeku;

2. rastlinski paraziti ali zajedalke, male rastline, katere se polotijo rastlinskih stebel, listja in ploda v obliki belih, črnih, rudečih, sivih in drugobarvnih peg, pikic ali prahu. Te rastline zajedalke, katerim pravimo glivice, srkajo sok rastlinam, na koje so se prirastle;

3. živalski škodljivci, kateri oglojajo rastlinske liste, plodovje in razne druge dele, izpodjedajo korenine in ki sploh rastline uničujejo na en ali drug način.

Posledice rastlinskih bolezni se pokazujejo v tem, da rastline hirajo, usihajo, gnijejo in konečno poginejo.

Najhujše je, če imamo opraviti z glivičnimi boleznimi in sicer zato, ker se glivice strašno hitro razmnožujejo. Tudi pokončevanje jako drobnega, mnogoštevilnega mrčesa nam prizadeva čestokrat mnogo truda, dela in težkoč.

Pri ugotavljanju rastlinskih bolezni je najvažnejše delo preiskovanje simptomov ali znakov bolezni, kajti po teh se da mnogokrat dognati vzrok bolezni.

Ker se v zadnjem času nekatere naše gospodinje pritožujejo, da jim gre pogostoma solata pod zlo, zato hočem navesti danes izključno le znake in poškodbe, ki jih povzročajo razne glivice in živalski škodljivci na solati. Istočasno hočem navesti tudi več ali manj preizkušena obrambna sredstva proti njim.

a) Ko napravijo mlade rastlinice par lističev, prikažejo se na njihovi spodnji strani glivice v obliki temnorujavih peg; listi se nagnejo k tlom in pričnejo gniti. Ako je zemljišče samo na sebi prevlažno, ga je treba na kak način osušiti, ako stoje rastlinice pa preveč na gostem, jih je treba zredčiti.

b) Pri odrastlih rastlinah se opazijo na listih in listnih rebrih glivice v obliki belega plesnivca, v katerem se pokažejo kasneje komaj vidne črne pikice.

Zoper to bolezen naj se uporablja prav drobno semleto žveplo in sicer naj se solata z njim narahlem opraši.

c) Na listih in drugih odrastlih rastlinskih delih, posebno pa na onih solate endivije se prikažejo beli svetli mehurci, ki pozneje razpočijo in iz njih se izsuje bel prašek. Te mehurce povzroča neka glivica in bolezen se imenuje bela rija.

Zoper to belezen se je doslej prav dobro obnesla 1 odstotna modrogalična-apnena zmes, seveda le kot obrambno sredstvo. Če so pa rastline že napadene, to več ne izda in v tem slučaju je najbolje, da se take rastline odstranijo in uničijo.

d) Na listih se opazijo bele pege, a na njihovi spodnji strani nekaka belkasta plesen. Vzrok tej bolezni je peronospora, sušica ali trovidna plesnoba.

Napadene rastline naj se odstranijo, zdrave pa naj se poškrope večkrat z modrogalično-apneno raztopino.

e) Na listih starejih sajenic se prikažejo bele, rujavo obrobljene pege in sicer so to glivice, ki povzročajo takozvano solatino gnilobo.

Po tej bolezni napadene rastline naj se takoj izrujejo in uničijo.

f) Včasih se prikažejo na listih drobni rosi podobne, lepljive kapljice sladkega okusa. Te kapljice niso nič drugega nego izločki nekaterih zelenkastih listnih ušic, ki pijejo solati sok. Solato endivijo napada posebno rada solatina in makova ušica.

Razne ušice se pokončajo, ako se poškrope napadene rastline z vodo, v kateri se je raztopilo na vsakih 100 litrov 1 kg tobakovega izvlečka (katerega se dobi v zalogi tobaka) in 1 kg mazavega mila. Nekateri priporočajo vzeti na 100 l vode 3 kg mazavega mila in 1 kg petroleja, benzina ali pa patokinega olja (Fuselöl), drugi zopet, naj se prilije milnemu lugu ukuha kasijevih trsk (Quassiaspäne) itd.

g) Mlajše in tudi starejše rastline napadajo in oglodavajo čestokrat rastlinske bolhe ali bolhači, to so namreč prav majhni hroščeki, temnosvetle ali pa zelenkaste barve. Včasih so rumeno ali pa rudeče progasti ter skačejo kakor navadne bolhe.

Pokončajo se bolhači najlažje z lovenjem. V to svrho naj se vzame kakšno ruto ali cunjo, ki je tako široka kakor solatna lešica in dolga pol metra To cunjo naj se namaže s katramom, s petrino ali s kakim drugim lepivom, jo natakne na kak kolec ali šibo in nosi semintja po lešici in sicer tako, da pride dolnji rob cunje tik solatnih glav, a da se jih ne dotakne. Bolhači, ki so zelo plašni, videč cunjo, poskočijo kvišku in se pri tem prismole na njo.

Nekateri priporočajo, naj se zaliva solata z vodo, v kateri se je raztopilo na vsakih 100 l po 1 do $1^1/_2$ kg tobakovega izvlečka. Zopet drugi priporočajo, naj se potrosi solata v jutranjih urah in sicer potem ko je rosa zginila, z zmesjo apnenega prahu in žveplene moke in polivajo solato nato s stanjšano gnojnico, kar pa podeli solati neprijeten duh a tudi malo ali celo nič ne izda.

h) Solato prav rade obirajo tudi nekatere gosenice, posebno pa one metulja, takozvanega solatna mora. Te gosenice se zabubljajo v zemlji. Metulji tega škodljivca se radi skrivajo pod špargljі in pod drugo zelenjavo in odložijo tam jajčeca drugega rodu.

Solatne more oziroma njihove gosenice se ubranimo najlaže, če gosenice ponoči s pomočjo svetilke poiščemo in pomorimo. Zoper razne gosenice se priporoča tudi zalivanje z raztopino soli za živino ali pa z ono kajnita, kajti ta raztopina jih tako opali, da polagoma poginejo. Nekateri škrope gosenice z apnenim beležem, drugi prinašajo na vrt iz gozda cela mravljišča jajčec, da zvabijo s tem na vrt ptice, katere iztrebijo, priletvši na vrt, obenem tudi razen drug mrčes. Sicer pa je najbolje, da se sadi solata na kak drug prostor in uvede pravilno kolobarjenje.

i) Na vseh solatnih vrstah dela ogromno škodo ličinka solatne mušice. Ta škodljivec se prikaže avgusta meseca, razjeda solati srce in uničuje s tem semenske rastline.

Teh mušic se je zelo težko in celo nemogoče iznebiti. Nekateri vrtnarji priporočajo, naj se jih lovi s pomočjo cunj, šib in drugih predmetov ki so namazani s kakim lepivom. Kjer se je ta škodljivec vgnezdil, ne kaže drugo, kakor da se pridelovanje solate za par let popolnoma opusti, ali pa da se jo sadi daleč proč od okuženega mesta in da se ostanke napadene solate na mestu sežge.

j) Na koreninah, posebno pa solate endivije, se opazi v časih nek bel puh Ta puh prihaja od neke pod zemljo živeče ušice. Tudi zoper ta mrčes se rabi tobakov izvleček.

k) Na solatnih koreninah dela ogromno škodo ličinka nekega hrošča, takozvanega pokalica ali poskok. Ličinke, gosenicam podobne, oziroma bolj takozvanim tarmam, so rumenkaste in jih je skoraj nemogoče iztrebiti.

Preženejo se najlaže, če se zemlja večkrat prekoplje, preorje, pobrana in nato povalja, kajti s poslednjim ravnanjem se zemlja tako stisne ali stlači, da izginejo iz nje luknjice, v katerih se ta mrčes skriva.

l) Solatne korenine ljubijo tudi ličinke navadnega hrošča ali takozvani »ogrci.« Da se ogrci zatrejo, naj se pri prikopavanju pridno pobirajo in love naj se tudi hrošči ali kebri.

m) Polže, kateri ližejo posebno radi solato, je treba ponoči ali zjutraj na vse zgodaj pobirati v kakšno posodo in jih nato politi z vrelo vodo. Tudi sveže ugašeno apno, potrošeno po lehi in ob njenem robu, je jako izdatno sredstvo*) Nekateri vrtnarji nastavljajo polžem kot vabo tupatam navadne ali pa votle cilindraste opeke (korce), velike vrzotne listc, na kose razrezane buče, široke krožnike s pivom itd., kamor polži radi prihajajo in se zjutraj poberejo in pokončajo.

Sploh pa bodi povedano, da se gotove bolezni in škodljivci ne polotijo samo kake gotove zelenjave, ampak raznovrstne. Dobe se pa tudi takšne rastline, katerih se gotove bolezni ali sploh mrčes niti poloti, tako n. pr, česna in konoplja ne mara noben mrčes, ampak se jih celo izogiba, ker mu je duh zopern, zato pa sade vrtnarji česenj in sejejo konoplje med zelenjavo. Dobe se pa tudi taksne rastline, katere razen mrčes posebno ljubi in se vsled tega z druge preseli na njo. Na ta način na primer spravimo lahko nematode od sladkorne pese na manj vredno repo.

Končno se mi zdi še potrebno omeniti, da obstoje za preiskovanje in določevanje rastlinskih bolezni posebni strokovni zavodi, takozvano fitopatologične postaje, terih ena se nahaja tudi v Gorici pri c. k. kmet.-poskuševališču. (»Prim. Gosp.

*) Izvrsten uspeh se tudi doseže, ako se uporabi v to in na enak način superfosfat. (Opomba urednika.)

Styria - kolesa

največja fabrika na Avstrijskem in se priporoča po sledeči ceni 130, 140, 160, 180—200 K. Zanesljivim kupcem se proda po pogodbi tudi na mesečne rate. Deli (Bestandteile), Pumpe, Šlauhe, laterne, vse v veliki zalogi. Cenik se pošlje resnim kupcem brezplačno. — Zaloga: 151

BRATA SLAWITSCH v PTUJU.

Prav tako dobro ko zrnata kava diši ob pravilni pripravi edino popolni kavini nadomestek: Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Sam z dobrim mlekom in malo sladkorjem zaužit, je pristni Kathreiner pijača, kakršna mora biti.

Kdor hoče kaj natančnejšega čitati, naj piše Kathreinerjevim tvornicam za sladno kavo d. dr., Dunaj I., Annagasse št. 8.

Slabe lastnosti „lebertrana“ so v Scott emulziji premagane.

Navadni tran, čeprav tako vredno okrepčevalno sred deje toliko neprijetnosti, da se mora njegovo rabo m gokrat opustiti. Odrašeni kakor otroci imajo mnogo ne samo opravičeni stud proti okusu lebertrana, ma ga opetovano tudi ne morejo prenesti zaradi njeg težke prebavljivosti. Povsem drugače je s Scott emulzijo iz „lebertrana“, ki ni nič druzega, nego oku in lahko prebavljivo pripravljeni „lebertran“.

Po prehlajenju, oslabljenju, težkem dobavljanja v času ozdravljenja, pri šibkih kosteh otrok manjkanju apetita itd. služi izborno že desetletja znana Scottova emulzija.

Cena originalne steklenice 2 K 50 h. Se ku vseh apotekah. Proti vpošiljatvi 50 h v zn kah na Scott & Bowne, z. z o. z., Dunaj in s sklicevanjem na ta list se izvrši enkratna pošiljatev poskusa potom apoteke.

Loterijske številke.

Gradec, dne 18. marca: 87, 79, 32, 54,
Trst, dne 24. marca: 86, 67, 25, 80,

Cenjeni prijatelji!

Politični in gospodarski boji za kme obrtnike in delavce postajajo vedno hujši. vseh strani se pojavljajo nasprotniki. Vsled te pa je tudi treba, da si vsakdo nabavi list, mu vedno in povsod služi in ki zagovarja lju ske pravice.

„Štajerc“

je tak list, v vsakem oziru neustrašen in pogum

Vsak pravi prijatelj ljudstva

bode torej:

1. „Štajerčev“ naročnik
2. Zahteval v gostilnah, tob karnah, kavarnah in brivnic „Štajerca.“
3. Agitiral za „Štajerca.“

Vsi na delo za naš list!

Tržnice in klalnice narejajo sedaj skoro v vseh večjih stih, zakaj povsod si prizadevajo, napraviti proizvajanje in ra čavanje živil in nasladil v prid prebivalstvu tako higiensko snažno, kakor je sploh mogoče. Tudi industrija živil stremi za t Tako na primer se znana Kathreinerjeva Kneippova sladna kava i luje na naravnost vzoren način. V obsežnih Kathreinerjevih t nicah za sladno kavo, kjer podnevi in ponoči ropočejo in de stroji iz svetlega jekla, se ves čas, ko se kava napravlja, niti roka najmanje ne dotakne blaga. Dovršeno natančna osnaž sirovin, pripravljanje, da postane „pristna Kathrainerjeva“ in, se zdi skoro neverjetno, tudi vsa zavojnina, namreč zamotanje zapečatenje znanih „zavojev s sliko župnika Kneippa“ se v jako umetno sestavljenimi stroji. Kathreinerjevi zavoji so po tega absolutno trdno zaprti, tako da tudi kesneje v prometu propuščajo nobenega prahu in druge nesnage. Torej tudi tu čelo dovršene higiene, ki vodi občine pri napravi tržnic in klal

Važno za vsako ženo je, da se poduči o higijeni in n vanju trupla in da pridobi zlasti jasnost o tem, koliko bole nastane pri ženskah le vsled brezbrižnosti in kako lahko se prepreči. Na popularni način daje o tem pojasnilo zanimiva kn „Kaj je higijena?“, ki jo pošlje brezplačno na tevo kemik A. C. Hubmann, Dunaj XX., Petraschgasse 4.

Epohalne preiskave so jasno dokazale, da se nahajajo ustih mrijade mikroorganizmov, da pa iste tudi pod ugodn razmerami izvršijo jako nevarni vpliv na splošno občutje in zdra človeka. Le vsled skrbnega in rednega mehaničnega čiščenja je mogoče, da bitja uničiti in si do pozne starosti svoje zdra okrepčati. Vsem zahtevam modernega negovanja zob primer sredstvo Kalodont se priporoča vsled njegovega prijetnega o žujočega okusa in njegovega antiseptičnega vpliva kot izborno neobhodno potrebno sredstvo za čiščenje ter vzdržanje zob.

F. Schulfink,

špecerijska trgovina, Ptuj, Hauptplatz

priporoča za Velikonoč: najfinejše moke od 32—40 vin., ro veimperle, cibebe, doma zmlete dišave, cimet, nova dišava vse vrste zelenjave, runkel, detelja in rožnata semena, fina sur in žgana kava, velikonočna jajca in zajci ter vse špecerijsko bl dobro in poceni.